

N:o 136.

Af herr **S. Nordström**, *i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till ändrad lydelse af §§ 31, 49 och 53 regeringsformen samt § 10 till och med 22 äfvensom §§ 25 och 38 riksdagsordningen så och till öfvergångsstadgande i riksdagsordningen.*

Det torde kunna vara tvifvel underkastadt, huruvida numera några vägande skäl verkligen förefinnas, som berättiga städerna att välja flera ledamöter, efter folkmängden räknadt, till Riksdagens Andra Kammare än landsbygden. Vid den nuvarande riksdagsordningens antagande var det, såsom hvar man vet, af opportunitetsskäl, som denna olikhet dikterades. Dessa skäl föreligga numera icke. Tvärtom, rättvisan af den lika representationsrätten emellan stad och land torde vara så utbredd i det allmänna medvetandet, att några undantagsförhållanden därvidlag icke vidare böra ifrågakomma. Icke heller har väl landsbygdens representanter visat sig så underlägsna i politisk mognad gentemot städerna, att detta kan föranleda en dylik rangskillnad.

Beträffande valperiodernas längd torde kunna ifrågasättas, huruvida icke tre år är en nog kort tidrymd för en nyvald riksdagsman att under densamma kunna sätta sig in uti riksdagsarbetets detaljer. Då, såsom vi veta, vid hvarje ny valperiod mellan en fjärdedel och en tredjedel af kammarens ledamöter besättas med nya personer, så följer däraf, att riksdagsarbetets kontinuitet kommer att lida. I andra länder omfatta valperioderna,

såsom vi veta, en längre tid, t. ex. i England ända till sju år, och man har icke försport, att detta inverkat menligt på lagstiftningsarbetet. En annan sak, som härvid bör beaktas, är det upprörda tillstånd, hvori samhället försattes vid dylika val. De politiska lidelserna sättas i svallning på ett sätt, som näppeligen kunna vara förenliga med en lugn och sansad utveckling. Visserligen hafva vi därutinnan ännu icke kommit så långt, som t. ex. i Frankrike och Nordamerikas förenta stater, där blodutgjutelse ingalunda hör till sällsyntheterna vid dylika tillfällen; men vi ha nogsam erfarenhet utaf, hurusom vid hvarje nytt val excesserna blifva allt vildare. Det borde vara en vinst för nationen, om dessa uppträden återkomme mindre ofta. Ett riksdagsmannaval är jämväl förenadt med icke obetydliga kostnader och besvär från allmänhetens sida. Äfven från denna synpunkt borde en längre valperiod vara gagnelig.

I fråga om köpingar och municipalsamhällen, så utgör det en känd och erkänd sanning, att dessa samhällen till sin politiska läggning närmast öfverensstämma med våra mindre städer. Om dessa samhällen vid riksdagsmannaval skola välja gemensamt med landsorten, så blir den naturliga följd, att den politiska jämvikten förskjutes, att den ställning, som vår själfägande jordbruksbefolkning hittills innehåft, så småningom glider öfver i andra, mindre pröfvade händer. Efter järnvägarnes tillkomst växa dessa samhällen upp såsom svampar ur jorden. Dess befolkning utgöres till en väsentlig del af mindre bofasta arbetare. Om dessa arbetare finge vara i fred och sköta sig själfva utan inflytelse från samvetslösa agitatorer, vore visserligen inte så mycket att befara, ty de äro kött af vårt kött och ben af våra ben, men vi ha blott alltför ledsamma erfarenheter om motsatsen. Det torde vara öfverflödigt att här åberopa exempel. Vår odalmannaklass har åtminstone hittilldags icke missbrukat sin politiska maktställning. Man kan till äfventyrs förebrå dem att understundom hafva varit nog tröga i uppfattningen, men aldrig har Sveriges land varit lyckligare än under de perioder, då bönderna suttit vid makten. Vårt land har suckat under prelatvälde, under adelsvälde, under partivälde. Nu hotas vi med pöbelvälde. Detta är lika mycket att frukta som penningvälde, ty båda leda till ofrihet och förtryck. Genom att frånskilja municipal-samhällen och köpingar från landsbygden vid de politiska valen kan ännu vår jordbrukande befolkning få ett ord med i laget.

Att valrätt föreslagits vid fyllda tjugufyra års ålder i stället för tjugufem, anser jag vara en försämring, ty dels sammanfaller ju värnplikens fullbordande med den senare och dels fordras nog tjugufem års ålder för att en person i allmänhet kan anses ha uppnått politisk mognad.

I Danmark och några andra länder fordras ju en ännu högre ålder för politisk rösträtt.

Det inträffar litet emellan, att fyllnadsval måste anställas dels till följd af sjukdom eller dödsfall, dels af andra orsaker. Därigenom blir den valkrets, det gäller, i saknad af representant, intill dess nytt val kunnat anställas. Denna procedur tager vanligen en tid af flera månader. Dessutom är ett dylikt fyllnadsval förenadt med åtskilliga kostnader. För undvikande af dessa olägenheter borde det icke vara förenadt med någon risk, om, såsom vid landstingsmannaval, uti riksdagsordningen infördes den bestämmelsen, att vid hvarje ordinarie riksdagsmannaval jämväl en suppleant valdes, som vid vakans hade att inträda uti den ordinarie riksdagsmannens ställe.

Af de skäl, som här blifvit anförda, hemställer jag,

att följande ändringar måtte vidtagas uti den kungl. rösträttspropositionen:

att representanternas antal fördelas lika efter folkmängden mellan stad och land;

att valperiodernas längd för Andra Kammaren bestämmas till fem år;

att köpingar och municipalsamhällen med mer än 1,000 invånare välja riksdagsmän till Andra Kammaren gemensamt med städerna;

att valrätt inträder först vid fyllda tjugufem års ålder; och

att vid hvarje ordinarie riksdagsmannaval en suppleant väljes, som inträder, så snart ordinarie platsen blifvit vakant.

Stockholm den 6 mars 1906.

Sten Nordström.
